

Врз основа на член 27 став (1) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ број 43/12, 145/12 и 87/13), министерот за здравство донесе

У П А Т С Т В О
ЗА ПРАКТИКУВАЊЕ НА МЕДИЦИНА ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗИ ПРИ
ПРОБЛЕМИ СО 'РБЕТОТ КАЈ ДЕЦА И КАЈ АДОЛЕСЦЕНТИ

Член 1

Со ова упатство се пропишува медицинското згрижување при постоење на проблеми со 'рбетот кај деца и кај адолесценти.

Член 2

Начинот на згрижување при проблеми со 'рбетот кај деца и кај адолесценти е даден во прилог, кој е составен дел на ова упатство.

Член 3

Здравствените работници и здравствените соработници ја вршат здравствената дејност на медицинско згрижување при проблеми со 'рбетот кај деца и кај адолесценти по правило согласно ова упатство.

По исклучок од став 1 на овој член, во поединечни случаи по оценка на докторот може да се отстапи од одредбите на ова упатство, со соодветно писмено образложение за причините и потребата за отстапување и со проценка за натамошниот тек на згрижувањето, при што од страна на докторот тоа соодветно се документира во писмена форма во медицинското досие на пациентот.

Член 4

Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 07-9344/2
30 ноември 2013 година
Скопје

МИНИСТЕР
Никола Тодоров

ПРОБЛЕМИ СО 'РБЕТОТ КАЈ ДЕЦА И КАЈ АДОЛЕСЦЕНТИ

МЗД Упатства

27.3.2009

- Основни податоци
- 'Рбетна остеопатија, поврзана со истегнување
- Спондилолиза
- Спондилолистеза
- Calvé -ова болест (vertebra plana)
- Дисцитис
- Јувенилна хернија на интервертебралниот дискус

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

- Продолжена болка во грбот кај дете обично е предизвикана од структурални дефекти.
- Интензивна болка во грбот кај дете на возраст под 10 години е обично предизвикана од тумор (на пр. остеоид остеома), инфекција или од системска болест (леукемија).
- Понатамошни испитувања се потребни ако продолжената грбна болка кај дете е причина за промени во одењето или ги спречува физичките активности.
- Кај дете на возраст над 10 години, внимателен клинички преглед и радиографска снимка на лумбалниот 'рбет се во најголем број на случаи доволни да ги исклучат “непријатните” болести кои предизвикуваат болки во крстот и може да има потреба од хируршки третман, на пр. екстензивна спондилолистеза и коскен тумор.

'РБЕТНА ОСТЕОПАТИЈА, ПОВРЗАНА СО ИСТЕГНУВАЊЕ

- Честа кај деца и кај адолесценти од сите возрасни групи кои вежбаат физички.
- Најчесто е зафатен Л5 пршленот.
- Поврзана е со спорт кој вклучува повторувани истегнувања на грбот, како на пр. гимнастика со справи, лизгање на фигури и играње балет.
- Симптоми:
 - Болка во крстот која се зголемува при истегнување и ги смалува движењата.
- Наоди:
 - Исправањена лумбалната лордоза поради болка.
 - Свиткувањето на грбот е болно, особено екстензија кон назад.
 - Палпаторна болна осетливост вдолж 'рбетните спинозни процесуси.
 - Често мускулна здрвеност во задните делови на бутите.
 - Кога е другото нормално, латерална проекција на радиографската снимка на лумбалниот 'рбет на пациент во стојење е доволно радиографско испитување.
 - МРИ испитување може да покаже едем на спонгиозната коска на интерартикуларните делови на пршленските лаци - од едната - или од двете страни.
- Лекување:
 - Намалување на физичките вежби кои доведуваат до тегобите за одреден временски период (3 месеца) - може да се заменат на пр. со пливање.
 - Ако состојбата продолжи до стрес фрактура: лекување со корсет.

- Прогноза:
 - Најголем број деца може да се вратат без симптоми на претходните спортови.
 - Во најголем број случаи, може да се развие спондилолиза и дел од овие пациенти ќе развијат спондилолистеза.

СПОНДИЛОЛИЗА

- Најверојатно е секвела од претходна `рбетна остеопатија, поврзана со истегнување.
- Радиографската снимка покажува раслојување меѓу предниот и задниот дел на пршленот (интерартикуларен дел).
- Нема поместување на пршленот.
- Лекување:
 - Без симптоми (случаен наод): без лекување.
 - Со болка: лекување како при `рбетна остеопатија, поврзана со истегнување.
- Прогнозата е добра. Како и кај возрасните, пациентите немаат поголеми проблеми со грбот, споредено со другата популација.

СПОНДИЛОЛИСТЕЗА

- Случаен наод кај 6% асимптоматски регрути.
- Долно-грбна болка, предизвикана од вежби, која се шири кон бутините може да е симптом на спондилолистеза. Клиничките знаци вклучуваат:
 - Зголемена лумбална лордоза која е поставена повисоко од нормално.
 - Некогаш сколиоза.
 - Палпабилен “праг” меѓу спинозните процесуси.
 - Мускулна напнатост во задниот дел од бутовите (напнатост на хамстринзни мускули).
 - Во тешки случаи, невролошки симптоми од радикуларен дефицит.
- Дијагнозата се базира на откривање на поместување на пршленските тела во латерална проекција на радиографската снимка.
- Лекување: Максимални напори (кревање тежина, гимнастика) треба да се избегнуваат.
- Хируршка интервенција на фузија на коските е индицирана ако:
 - Пациентот има рекурентни симптоми.
 - Листезата преминува 1/3 од сагиталниот дијаметар на пршленот.

CALVÉ-ОВА БОЛЕСТ (VERTEBRA PLANA)

- Ретка болест кај деца на возраст од 2-10 год. со тотален колапс на пршлените.
- Еозинофилен гранулом на пршлен е најчеста етиологија.
- Симптомите вклучуваат општо повлекување на однесувањето поради болка, здрвеност во одот, или одбивање да оди.
- Клиничките иследувања вклучуваат локална чувствителност и проминенција на спинозните процесуси.
- Седиментацијата може да е лесно покачена, понекогаш има и леукоцитоза.
- Туберкулоза и дисцит треба да се земат предвид во диференцијалната дијагноза.
- Упатете ги пациентите со сомнение за Calvé-ова болест во болница за понатамошни испитувања (МРИ, биопсија).
- Спонтаното излекување е вообичаено.

ДИСЦИТИС

- Обично е асептичен, но може да биде предизвикан и од бактерија.
- Тешкотии во одењето и седењето се типична клиничка манифестација за дете во претшколска возраст.
- Дијагнозата се базира на локална осетливост и болни движења на `рбетот. Дијагнозата може да биде потврдена со скен на коски со технициум.
- Детето би требало да се хоспитализира за понатамошни испитувања (МРИ, биопсија).
- Бактериски спондилодисцит треба да се лекува со интравенска примена на антибиотици.

ЈУВЕНИЛЕН ПРОЛАПС НА ИНТЕРВЕРТЕБРАЛНИОТ ДИСКУС

- Дегенерација на интервертебралниот дискус во однос на возраста може да почне дури и на возраст пред 10 години.
- Вообичаено место на пролапсот е пресакрално.
- Симптоми и наоди:
 - Нарушен од и болна форсирана положба (сколиоза).
 - Lasègue-ов знак е патолошки.
 - Невролошки симптоми на радикуларен дефицит обично не се присутни.
- Лекување:
 - Кај деца, хируршкото лекување е, разбирливо, почесто отколку кај возрасните.

РЕФЕРЕНЦИ

Автори: Ilkka Helenius Article ID: ebm00660 (030.021) © 2012 Duodecim Medical Publications Ltd

1. EBM Guidelines 5.10.2003, www.ebm-guidelines.
2. Упатството треба да се ажурира еднаш на 5 години.
3. Предвидено е следно ажурирање до март 2014 година.